

GLASOVA panorama

Poklici ocenjujejo leto 1961

Leto brez popravnega izpita

Navajeni smo, da vsak pojav ocenjujemo, komentiramo in delamo zaključke. Letni obračuni niso značilni samo za knjigovodje. Stare navade, da o preteklosti vedno govorimo s solznimi očmi in pravimo, »to so bili še časi«, počasi opuščamo in postajamo kritični tudi do preteklih dni. Povprašali smo ljudi različnih poklicev, kaj menijo o letu 1961. V izjavah teh ljudi je nekaj značilnih podatkov, ki kažejo, da je bilo leto 1961 iz »krvi in mesa«. Fovsem nezadovoljni ne smemo biti, saj v novo leto stopamo z lepimi izgledi, da bo denarnica večkrat polna kot prazna.

● SODNIK

Kakšno obtožnico bi postavili zoper leto 1961?
- Kot sodnik nisem na-

vajen obtoževanja. Če bi moral to leto soditi, bi glasoval za oprostitev. Napake in slabosti, ki bi jih bilo vredno obtožiti, so dediščina stare miselnosti. Včasih je izvor obtožnice v primarnih silah egoizma, vsiljenega človeku po trdih zakonih narave. Ti odtehtajo tudi primere nekaterih zavistnih zaslužkov.

Kot sodnik bi pripisal še opomin, da moramo napake čimprej odpraviti. Za prihodnje leto bi želel, da bi ga sploh ne bilo treba postaviti na zatožno klop.

● PROFESOR

Kakšno oceno bi zapisali letu 1961 v svojo profesorsko beležnico?

- Za našo državo je bilo to pomembno leto. Imeli smo vrsto praznikov. Osrednji dogodek je prav gotovo beograjska konferenca, kjer je miro-ljubna vloga naše države dobila svetovno priznanje.

Na splošno pa bi prvo polovico leta ocenil z nezadostno oceno. Proti koncu leta pa so se stvari zboljšale, tako da popravnega izpita ne bo treba.

Kakšno enačbo pripravljate za leto, ki pride?
- Zaupanje v lastne si-

● NATAKAR

Na kateri dan ste v letu 1961 stočili največ alkoholnih pijač?
- Na prvi maj. Ta dan ima dva osnovna pogoja za to. Pada na začetek meseca in zaradi prostih dni imajo ljudje čas ostati dalj časa za točilno mizo.

V kakšnem jeziku se pogovarjate s pijanci?

- S pijanci se je treba pogovarjati na lep način, če hočeš, da kaj zaleže. Uporabljam tudi kitajščino, če vidim, da bom imel uspeh.

Kakšen je pijanec iz leta 1961?

- Takšen kot je bil.

● MILICNIK

Kdaj zapazite na cesti več prekrškov, ko ste slabe volje ali ko ste dobre volje?

- Zapaženje je zelo različno. Včasih se zgodi,

da pri dobri volji zapazim več prekrškov, kot pa takrat, ko sem slabe volje.

Kdo je bil v preteklem letu najbolj potreben vaše pomoči?

- Vinski bratje in potniki, ki prvič pridejo v naše mesto.

● URADNICA

Katerega spola stranke so bolj sitne, moški ali ženske?

- Teško bi rekla. Pri nas so vsi enako sitni, ker

imamo opravka s perečimi problemi.

Kaj boste napravili s

poviškom plače po Novem letu?

- Po telefonu vam na to ne morem odgovoriti.

● OFICIR

Kakšno bi bilo vojaško poročilo za leto 1961?

- Stanje zelo napeto. Oblegani z atomskimi poskusi. Sile miru prihajajo v protinapad. Kolonialne sile se vdajajo. Nekateri afriški narodi so razglasili splošno mobilizacijo. Na svetu je pod orožjem še vedno preveč vojakov.

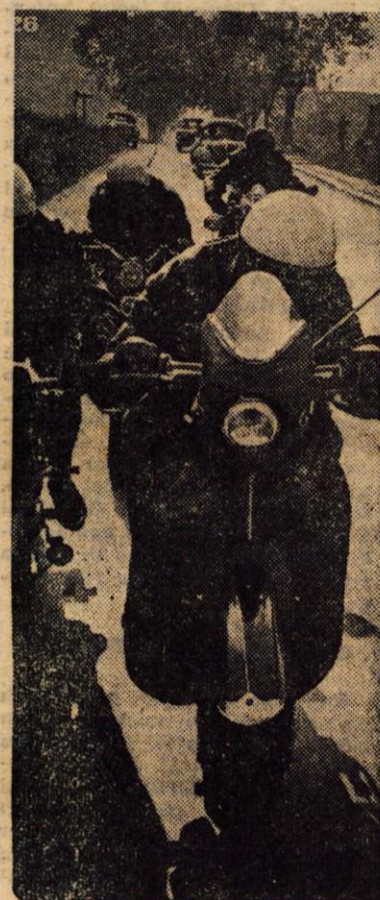
Bo prišlo v novem letu do vojne ali vsaj do razorožitve?

- Dvomim, da bi prišlo do vojne, še manj pa do razorožitve.

● GOSPODINJA

Kako bi preprečili naraščanje cen?

- Ljuba duša, to je zelo težko odgovoriti. Lahko bi povedala, kako se prepreči naraščanje testa (Nadalj. na 8. strani)

v Novo leto 1962 želimo vsem, ki imajo in nimajo motornih vozil

Prečanja ljudmi

Skoraj ga ni človeka, ki bi nečesa ne zbiral. Star denar, slike filmskih zvezd, prazne skatle, spomine, neuporabne vrečke, stare ure in kaj vem kaj še vse si lahko izberemo v ta namen. Za PETRA AMBROŽA iz Kranja pa so mi njegovi tovariši povedali, da ima celo zbirko zadolžitev in zaposlitev. Naj ne pozabim na to, da sodi Peter po mnenju nekaterih strokovnjakov med mnogo obetajoče jugoslovanske pevce zabavne glasbe. Vzrokov za razgovor torej več kot preveč.

Fant s pesmijo

Bi mi povedali, kaj vse sodi v vašo zbirko?

Sem uslužbenec v tehničnem oddelku Vodne skupnosti za Gorenjsko, obiskujem večerno ekonomsko šolo, peti razred oddelka za solopetje v glasbeni šoli, pojem pri Triu Bardorfer, igram pri Prešernovem gledališču, kot pevec in solist pojem pri zboru Franceta Prešerna, sem tudi član Gorenjskega vokalnega okteta (ki trenutno vadi) in na koncu še član Partizana v Stražišču. Navdušen sem za orodno telovadbo, vendar mi zanjo velikokrat zmanjka časa.

Kako ste razmejili konjičke in delo?

Prvo dvoje je delo, ostalo pa so moji konjički. Kdaj ste doživeli največji uspeh?

Na oddaji Spoznavaj svet in domovino, kjer sem z zapetimi pesmimi osvojil najvišje možno število točk in kot solist v pesmih Mojce, Serenada, Bori in Napitnica na koncertih Prešernovega zbora v Kranju in Trbovljah.

Največje uspehe torej dosegate s pesmijo. Bi želeli biti samo pevec?

To je odvisno od veliko preveč stvari, da bi lahko že sedaj kaj rekel.

Kdaj vas bomo spet lahko slišali po radiu?

Prihodnji petek bom pel na javni mladinski oddaji, katere ponovitev bo menda v nedeljo popoldne v radiu.

M. Sošič

Dunaj pozimi

• ROJSTNI DAN V SPODNJEM DOMU

Winston Churchill, edini britanski ministrski predsednik, ki je odklonil naslov lorda, da bi ostal član britanskega spodnjega doma, je za 87. rojstni dan doživel veličasten sprejem v tem svojem »drugem domu.« »Zelo sem hvaležen temu domu«, je dejal stari državnik. To so bile prve besede, ki jih je izrekel v parlamentu po letu 1956.

• VOJNA PROTI OSAMLJENOSTI

»Proti osamljenosti bom vodil vojno do zadnje kaplje krvi«, je izjavil Rafael Trujillo v Parizu po izgnanstvu iz Dominikanske republike. V bližini Pariza je kupil razkošen dvorec, kjer bodo imeli njegovi gostje na razpolago igrišča za golf in tenis, plavalni bazen, konje in drugo zabavo. Osamljeni Trujillo ni povedal, od kod je dobil denar in kako dolgo bo trajala vojna z osamljenostjo v tem dvorcu.

• CEVLJI IN AVSTRIJSKA VOJSKA

Avstrijska vojska ima po poročilih premalo čevljev za vojake, ki so jih poklicali pod orožje. Pri pregledu skladišč so ugotovili, da imajo precejšnje viške spalnih srajc. Neki dunajski dnevnik je s tem v zvezi prinesel sledišči komentar: »Dokler naša vojska spi, je vse v najlepšem redu, ko pa začne korakati, je naenkrat vse narobe.«

• SMEH V VOJASNICI

General de Gaulle je pred kratkim obiskal pariško Vojno akademijo, kjer so ga sprejeli z največjimi častmi. Pozdravil ga je general Gambiez, ki je bil nekoč vrhovni vojaški poveljnik v Alžiriji. Gambiez je dejal: »To zgodovinsko mesto je samo eklatantno francoski kralj.« De Gaulle je bil zelo presenečen, ko so se začeli mladi častniki na ves glas smejati.

Nas Slovence veže z Dunajem nekaj trpkih spominov, ne zgolj zaradi poslednje vojne, marveč še iz časov prej. Pa tudi ne samo od takrat, ko je Levstik peš prikorčil z Dunaja domov in ko je Cankar tam preživil svoje ottakrinške dni. Bilo pa je vmes včasih tudi nekaj radosti. Kar spomnite se, kako je Levstikov Martin Krpan s Sv. Trojice na Dunaju premagal Brdavsca. Ob vsem tem, mačehovskem, kar je prihajalo od tam, so pri nas doma skovali reklo: »Kdor gre na Dunaj, naj pusti trebuh zunaj.« Dandanes je Dunaj pravo vele mesto. Utrip mesta, kjer se je kovala dolgo časa usoda Evrope, je zelo živahen. Toda razen modernih avtomobilov, ki so zamenjali kočije, razen semaforjev in razen nekaj centimetrov, za kolikor so ženske skrajšale obleke — velikih sprememb ni. Dunaj še vedno živi v sanjah svojega nekdanjega leska, zgrajenega na žuljih Evrope. Ljudje, ki se vozijo v Mercedesih ali se z na pol oblečenimi psi sprehajajo po ulicah, še vedno žive v lepih dneh habsburške monarhije in Johanna Straussa. O svetu onstran meja malo vedo in tako je svet na njihovem jugu zadnje še vedno njihova provinca, o kateri sanjarijo, in svet na vzhodu še vedno dežela rdečeličnih Panoncev, dežela paprike in velikih travnatih pokrajin z značilnimi vodnjaki. Tega se radi spominjajo, toda potem obstanejo. Politična infiltracija! Ne! Tega pa ne. Mimogrede, zgradili so nekaj utrdb, ki ne kršijo po njihovem nevtralnosti in na švedskem so kupili nekaj reaktivnih letal, ki menda bolj malo letajo (pravijo da le dva). In veliko je takih, ki s simpatijami gledajo na nemški gospodarski čudež in si želijo, da bi pristopili k skupnemu Evropskemu trgu. Mogoče so to le natolcevanja, ki jih človek napaberkuje po dunajskih ulicah in kavarnah, toda...

DECEMBRSKA POKUŠINA

In kakšen je Dunaj danes? Kako ga človek doživlja? Težko e reči. Kakšen je približno dan, ki ga popotnik preživi v tem velikem kolosu med ljudmi s cesarskimi simpatijami? V prvi vrsti vsakdo precej preklinja. Razen avtomobilskega prometa in visokih cen tudi piče in vodene dunajske zajtrke, ki so sila skromni. Malo, zelo malo črne kave in dve drobni žemljici z nekaj marmelade!

Zjutraj je bil Schönbrunn, poletna rezidenca cesarjev, skoraj prazen. Nebo je bilo kakor iz stekla in bilo je dokaj hladno. Sprehajalec ni bilo, le na razglednem stolpu, ki stoji nad tem dvorcem, sta se podpisala dva mlada Francoza — on črnc, ona belka. V srce, ki sta ga izgrebla v zid z zarjavelim žeblijem, sta vpraskala imena Barli + Nicole. Promet je na Dunaju zelo velik.

Ko koračimo po širokih avenijah in po ozkih ulicah, se vse povsod srečujemo s parkiranimi avtomobili.

Rekli so...

»Nemška sodišča so kaznovala storilce množičnih umorov v nacističnih zaporih z zakonsko kaznijo, ki v povprečju ne presega 10 minut zapora za vsakega ubitega.«

Barbara Just-Dahmann, državni tožilec v zahodnonemškem mestu Mannheim

»Nesmiselno je vzgajati vojake z mržnjo do nekega določenega sovražnika. Lahko se na primer zgodi, da se moramo vojskovati z nekim drugim sovražnikom.«

General David Shoup, poveljnik ameriške mornariške pehote

»Ne bi želel zvedeti, da je Zvezna republika Nemčija napravila svoje lastno atomsko orožje.«

John Kennedy, predsednik ZDA

P rinaiamo odlomek iz pretresljive knjige Herberta Grüna »Proces v Jeruzalemu«. Obsodba proti Adolfu Eichmannu je bila pretekli teden izrečena, toda podatki iz te zgodovinske obravnave se ne morejo odpraviti samo z obsodbo obsojenca.

V petek je dejal Servatius: Zoper tožnikovo stališče zatrjujem, da obtoženec danes ne predstavlja nevarnosti za človeštvo. — S koncem Hitlerjevega režima je postal miroljuben meščan. Usojena mu je bila nesreča, da je moral služiti nadčloveški vladavini. Miselnost te vladavine je premagal, osvobojen je prisega, zavoljo katere so lahko zloabljali njegovo dolžno zvestobo.

To ni bilo mišljeno kot neduhovit, mrlakarski dovtip. Bilo je mišljeno resno. Čeprav se je javnost zgrozila, je bil zagovornik pri tem izreku popolnoma miren in venomer enako učen.

A danes, ko se je obravnava končala, vendar že začela (ko je senat sporočil sklep o preliminarni obravnavi in sam sebi potrdil pristojnost) — danes ta mirni državljani lahko uživa. Saj dobiva Ricardo Clement uradno priznanje za vse, kar je nekoč v svoji kratki, učinkoviti karieri dosegel in uresničil visoki dostojanstvenik Obersturmbannführer Adolf Eichmann.

Začelo se je natanko po predpisanim ceremonialu. Izjavljate, da ste krivi ali da niste krivi, kar zadeva prvo točko obtožnice? In petnajstkrat je obtoženi odgovoril tolaču natanko z istim stavkom, kakor ga je naučil zagovornik: In Sinne der Anklage nicht schuldig. (»V smislu obtožnice brez krivde.«) Čeprav so vsi vedeli, da bo moral

ko tudi nov tip zločinca, hudodelca »z belim ovratnikom«, birokrata, morilca za pisalno mizo. Znan nam je sicer en edini primer, ko je Eichmann do smrti pretepel židovskega dečka, ker si je drznil odtrgati nekaj breskev z drevesa v njegovem budimpeštanskem sadovnjaku — a sicer je zadoščal en njegov telefonski pogovor, da so se

Ricardo Clement uživa

tako odgovoriti, je po prvem odgovoru v dvorani vseeno zašumelo.

Zopet je stal ves ta čas (»ceremonija« je trajala — s prevajanjem kajpak nekaj minut) tako kot zadnjič med branjem obtožnice. — »Strumno«, prusko, ne ravno »vojaško«, pač pa uradniško. Rezervni oficir.

In ko je nekaj hipov nato spregovoril tožnik, je povedal že v prvem poglavju uvodnega plaidoyera, da je ustvaril čas Hitlerjeve vladavine ne samo nov pojem zločina — genocid — marveč prav ta

premaknili vlaki na pot v uničevalno taborišče, en njegov podpis, da se je začela uporaba strupenega plina.

Servatiusov mirni meščan lahko uživa. Od vseh 55 let njegovega dosedanjega življenja obsega obtožnica samo nekaj let »karriere« — a vendar mu pomeni teh nekaj let vso vsebino življenja, mu pomeni vse »poslanstvo«.

Spet se moramo spomniti znane misli: ves čas Hitlerjeve vladavine (1933—1945) je trajal bore dvanajset let — in kako malo bi to pravza-

Črno na belem

prav bilo pred očmi svetovne zgodovine, saj je še veliko manj (na priliko) kot čas od 1945 do danes — pa vseeno: tistih dvanajst let se zdijo evropskemu človeštvu danes kot velika, ne le zaključena in zakrožena, temveč tudi dolga, silovita, pomembna epoha zgodovine. Toliko nakopičenega, zares »nadčloveškega« in urejenega, organiziranega zla, uzakonjene protizakonitosti, toliko zbranih strahot in uresničenih načrtov, da je bore dvanajst let lahko zraslo do dimenzij shakesapearske, dantejevske, michleangelovske tragedije.

Zato Ricardo Clement uživa. Čeprav mu gre za biološko eksistenco, ta velika obravnava pomeni zanj po svoje pravzaprav najvišji trenutek življenja; uradno priznanje pred obličjem vsega sveta, priznanje, da je dobro opravil nalogo, ki si jo je zadal, da je dobro služil svojemu voditelju. Morda mu je žal, ker ni mogel pripeljati »končne rešitve« do popolnega konca — a tega so krivi generali, ki niso znali zmagati. Sam je storil, kolikor je mogel.

Klanje prašiča - kmečki domači praznik

Zgodovinski podatki nam povedo, da je bila prašičereja na Slovenskem zelo pomembna že v zgodnjem srednjem veku. Še v drugi polovici 19. stoletja so pasli prašiče zaradi žira in želoda v bukovih in hrastovih gozdovih. Toda dokler niso z obveznim cepljenjem zatrili svinjske kuge, se prašičereja ni mogla smotno razviti. Z uvažanjem tujih prašičev so tudi izboljšali domačo pasmo.

Na Gorenjskem so včasih vzrejali predvsem »špeharje« za domačo uporabo in tudi za trg. Prašiče so gonili tudi s Hrvaškega (»hrvatarji«) in jih potem spitali. Danes, v dobi načrtnega gospodarjenja v novi Jugoslaviji, pa je tudi prašičereja ubrala povsem druga pota, čeprav se je še vedno obdržala vzreja »špeharjev« za domače potrebe in z njo zvezano domače klanje prašičev, izdelovanje klobas — krvavic in še vrsta drugih opravil s tem v zvezi.

Klanje prašiča je bilo že od nekdaj za vsako hišo »domači praznik« v pravem pomenu besede. Včasih je zaklal veak kmet enega, dva ali tudi tri prašiče, danes menda največ dva, vendar težja kot prej. Takrat so povabili vse sosedje, ki so jim čez dan pomagali pri delu, zvečer h gostiji, ki ni nikdar izostala.

Ze v zgodnjih jutranjih urah je prišel k hiši klavec (»kvavec«) z noži in vsem drugim potrebnim orodjem. Najprej so ga povabili v kuhinjo na kozarček »šnopsa«. »Stou« za klanje prašiča je moral biti na dvorišču že pripravljen. Gospodar in odrasli sinovi ter sosedje so nato odšli v svinjak po prašiča, ga izvlekli in vrgli na »stou«, kjer so mu zvezali noge s posebnimi krajšimi

vrvmi, da ni mogel preveč brecati, ženske in otroci pa so se skrili v hiši, ker klanja niso mogli gledati. Potreben je bil še škaaf, ki ga je klavec postavil pod prašičev vrat. Vanj se je ob klanju odtekala kri. Ko je bilo vse pripravljeno in je vsak držal svojo nogo (gospodar navadno prednjo ali prednji dve), je klavec prašiča zabodel v vrat; če je bil dober samo enkrat, če slabši, lahko tudi dvakrat ali celo trikrat. »Držanje« je bilo naporno opravilo, zato je gospodar potem vse pogostil z žganjem.

(Klavca je imela včasih skoraj vsaka vas. To je bil kmet, ki je bil izurjen v tem opravilu, ki se je pozimi — nekako od začetka decembra do konca februarja — ukvarjal s klanjem kot postranskim zasluž-

kom. Plačevali so mu v denarju, razen tega pa je od vsakega zaklanega prašiča dobival še po eno klobaso in štiri krvavice.)

Ves ostali del klanja prašiča se je odvijal v »hiši«, kjer so za ta dan odstranili veliko mizo v kotu nasproti peči. Tja so prenesli zaklanega prašiča in sledilo je za klavec najtežje delo — odstraniti prašiču kožo, vendar tako, da ni bila nikjer prerezana in da se jo je spodaj držalo čimmanj slanine. Kožo so namreč prodajali, plačevali pa so jo po kvaliteti.

Ko so prašiču odstranili kožo in slanino, drobovje, glavo, noge in rep, so ga navadno zunaj kje obesili za zadnje noge, da se je shladil. V istem času pa sta klavec in hišni

gospodar očistila čreva, ki jih je bilo treba pripraviti za klobase, in želodec, gospodinja pa je prekuhala drobovje in kri za krvavice. Važno opravilo je bilo tudi odstranjevanje ščetin s prašičje glave, nog in repa. V ta namen je treba najprej vse popariti z vrelo vodo, potem pa klavec in otroci z ostrimi noži zdrgnejo ščetine s kože. To delajo zunaj.

Najvažnejše opravilo pri klanju je izdelovanje krvavic (»ta kašnatih klobas«), za katere ima skoraj vsak klavec svoj recept. Zanje je treba najprej »obarit« kašo in malo ješprena, primeša se skuhana in zmleta kri in drobovje (razen srca in ledvice), malo posušene in v prah zdrobljene mete, ponekod še malo popra, vse skupaj se dobro premeša in se potem natlači v »ta debela čreva«. »Ta tanka čreva« služijo za izdelovanje »mesenih« klobas. Krvavice nato najprej skuhamo v vreli vodi, nato pa jih odneso v »kevder«, da se shlade. Iz lonca jemljejo kuhane krvavice s posebnimi velikimi »kuhovicami«, ki so lesene in imajo spodaj odprtino najrazličnejših oblik, da voda odteče. Vodo, v kateri kuhajo krvavice, uporabljajo pozneje za kuhanje »godle«.

Za klobase je treba prej pripraviti špile. Najboljši les zanje je meklen, ker se rad lomí (včasih so namreč špile lomili, ne rezali). Spile je včasih nabiral gospodar sam, danes pa navadno otroci. Svežim vejicam je treba najprej omajiti kožo in jih dobro posušiti. Sušili so jih navadno v »hiši« za pečjo. — Znanja je ljudska uganka: Kuhano je in pečeno, pa še pes ne poje — kaj je to? (Kuhane in shlajene krvavice je treba namreč pred jedjo še popečiti!)

Istega dne, ko zakolje prašiča, klavec meso še razseka na povsem določene kose (ki imajo tudi svoja imena), ki se v »kevdu« shlade, čez dva dni pa ponovno pride, da meso v čeburu nasoli. Tako ostane meso okrog 6 tednov, potem pa ga obesijo v dimno kamro.

Želodec so napolnili z razrezanim in za klobase pripravljenim mesom, ga stisnili med štiri deščice, napolnili z mesom in ga potem obesili v dimno kamro. Tako pripravljen je čakal do velike noči, ko so ga pojedli kot poslastico. Prav tako za veliko noč pripravijo tudi »pleče« (prva prašičeva noga).

Zvečer ko je delo s prašičem pri kraju, so naredili gostijo, kamor so povabili vse sosedje. Tu so preizkusili krvavice, gospodinja pa je spekla tudi »pečenko« iz posebnega kosa mesa s prašičevega hrbta — »riba« imenovanega. Pri gostiji je bil tudi klavec.

Včasih je bila navada, da so po končanem klanju nekaj krvavic dali vsem sosedom. Naložili so jih na krožnik, krožnik pa na lonec, v katerem je bila voda za »godlo« — vse to so potem odnesli k sosedovim. Otroci pa so hodili po vasi prosit (»boblát«) kolone in pri tem peli celo posebne pesmice, ki so jih sestavili v ta namen. — A. Triler

Potopis jeseniških gledališčnikov

Na poti domov

V petek dopoldne smo ob desetih spet sedeli v Studio de Monaco. G. M. Hoquard je govoril o naši predstavi. »Dosljej sem si samo predstavljaj, kako naj izgleda komedija, na jugoslovanski predstavi pa sem to videl! Predstava je bila prvovrstni užitek in dokaz, da tudi amaterji lahko dosežejo to, kar je rezervirano samo za poklicna gledališča, če ne zaradi zdravega ustvarjalnega zanosa celo več.« Potem so se vrstili dobesedno slavospevi za režijo, igro, ples, kostumacijo in sceno. Celu uro smo poslušali navdušeno oceno naše predstave g. Hoquarda, ki je nato Nemce odpravil v desetih minutah z mislijo, da je bilo nepravilno, če ne celo krivično, da so po tako uspehi predstavi, kot je bila naša, sploh morali nastopiti. Sicer pa mladi Hamburžani v svojem tipičnem in doslednem nemškem patosu niso bili slabi. Z darili, ki smo jih pripravili za vodstvo AITA in festivala smo spet izzvali val superlativov in zahval za našo predstavo. Predsednik AITA g. Mario Federici je dejal: »Vsem priznanjem, ki ste jih slišali, ne morem več kaj dodati. Sincronji aplavz naj bo največji dokaz vašega uspeha, saj če bi festival imel tekmovalni značaj, bi vam prvo mesto ne ušlo. Posebno vam obljubim, da bom zastavil vse sile, da boste v maju prihodnjega leta gostje festivala amaterskih gledališč Italije.«

Ob dvanajstih je vse udeležence festivala sprejel monaški župan in skupinam podelil spominske plakete. Fotografiranja ni bilo ne konca ne kraja in dvomim, če je bil narejen en sam posnetek brez naše liške čepice.

Sele to popoldne nam je uspelo, da smo izkoristili blok brezplačnih vstopnic za ogled knježjega dvorca, eksotičnega vrta, svetovno znanega etnografskega muzeja, živalskega vrta in drugih znamenitosti. Blok je vseboval tudi brezplačno vožnjo z monaškimi trolejbusom. Zvečer smo se »vrgli v gala« in si ogledali predstavi Dancev in Francozov. Kratka enodejanka Dancev je bila za nas in publiko popolno razočaranje, pa tudi domačini — Francozi, kljub zelo dobri igralcem — toda po zaslugi zelo slabe režije, niso mogli ogreti. Nočni ogled Casina — igralnice smo zaradi »valutnih težav« opravili kar od daleč, zato pa je bilo prijetneje pokramljati s simpatičnimi Luk-

semburžani, ki so nas povabili na vino. Ob njih ponoči nam je v lokalni sosednji omizje spet pripravilo aplavz, ki ni bil namenjen samo predstavi, temveč Jugoslaviji sploh!

V soboto zjutraj smo se poslovili od Monaca. Se kratek ogled Nice in že smo brzeli po znani poti ob obali proti Genovi. Prebirali smo pohvalne kritike sobotnih časopisov in obujali nepozabne tako številne in še ne dobro urejene spomine na čudovit festival. Čez vse, pa je bil prijeten občutek, da smo svojo dolžnost kot Jugoslovani izvršili več kot uspešno.

Popoldne smo izkoristili za prijetno kopanje pri Savoni, mrak nas je pozdravil v zadimljeni in prašni Genovi in ob polnoči smo v Milanu imeli priložnost kar iz avtobusa opazovati poslovanje treh motoriziranih prostitutk.

Ogled slovite milanske katedrale,

še bolj slovite operne hiše Scala, »Zadnje večerje« Leonarda da Vincija v jedilnici bivšega samostana S. Maria delle Grazie in drugih znamenitosti nam je vzel nedeljo dopoldne, popoldne pa smo mimo ščemeče modrega Gardskega jezera že bili v Veroni. Julijin balkon, njena grobnica in čudovito ohranjen rimljanski amfiteater so poleg drugih arhitektonskih znamenitosti zapustili močan vtis. Zvečer pa smo si že uredili spanje v campingu v Mestri in si privoščili nepozabno izlet z vodnim tramvajem skozi čudovito razsvetljene nočne Benetke. Naslednje dopoldne pri soncu trhle in razpadajoče fasade palače niso bile več tako romantične, zato pa je Markov trg z zanimivo cerkvijo in zlasti doževa palača s svojimi številnimi sobanami, pozlačenimi rezljanimi stropi in ogromnimi stenski slikarjami najslavnejših italijanskih mojstrov, z nič kaj prijaznimi ječami in Mostom vzdihljajev toliko mogočnejša. Doživetje zase pa je, če se izgubite v ozkih beneških ulicah, na katerih ni prostora niti za otroške vozičke in nočna vožnja z gondolo po tihotnih stranskih kanalih; doživetje, ki ga velja zaliti z dobro italijansko črnino.

V torek zjutraj smo bili že na poti proti Trstu. Kratak ogled Miramarskega gradu in dopoldne v Trstu je minilo z zapravljanjem zadnjih lir, ob dveh popoldne pa smo bili že na domačih tleh. Carinski ogled je bil opravljen hitro, ker razen umazanega perila in nepomembnih malenkosti ni bilo kaj ogledovati. V Ljubljani pa smo se ganljivi (Nadaljevanje na 6. strani)

● PROIZVODNJA UR NA SVETU

Na čelu svetovne proizvodnje ur je še vedno Svica, vendar sta ji tesno za petami Sovjetska zveza in Japonska. Svica je lansko leto izdelala 45 milijonov ur različnih vrst, Sovjetska zveza 24 milijonov, Japonska 11 milijonov, sledijo pa ZDA, Zahodna Nemčija in Francija vsaka s 4,5 milijonov ur. Na svetu so preteklo leto izdelali okoli 100 milijonov ur.

● TELEFONI S TELEVIZIJSKIM ZASLONOM

V Moskvi, Leningradu in v Kijevu so uredili prve telefone s televizijskim zaslonom, na katerem vsakdo, ki telefonira, lahko vidi svojega sogovornika. Kmalu bodo tudi ostala mesta v Sovjetski zvezi dobila takšne telefone.

● POTOVANJE Z NOVIM POTNIŠKIM LETALOM

V ZDA so skonstruirali novo reakcijsko letalo »B-70«, ki doseže hitrost 3.200 km na uro in se dvigne v višino 21 km ter ostane v zraku, da preleti razdaljo 14 tisoč kilometrov. Novo letalo bo za dve uri 45 minut preletelo razdaljo med New Yorkom in Parizom z 80 potniki v prvem razredu in 103 potniki v turističnem razredu.

● ZLATO V SIBIRIJI

Na severu irkutske pokrajine v Sibiriji je podjetje za izkoriščanje nahajališč zlata. Celotno delo pri črpanju zlata opravljajo stroji avtomatično brez delovne sile.

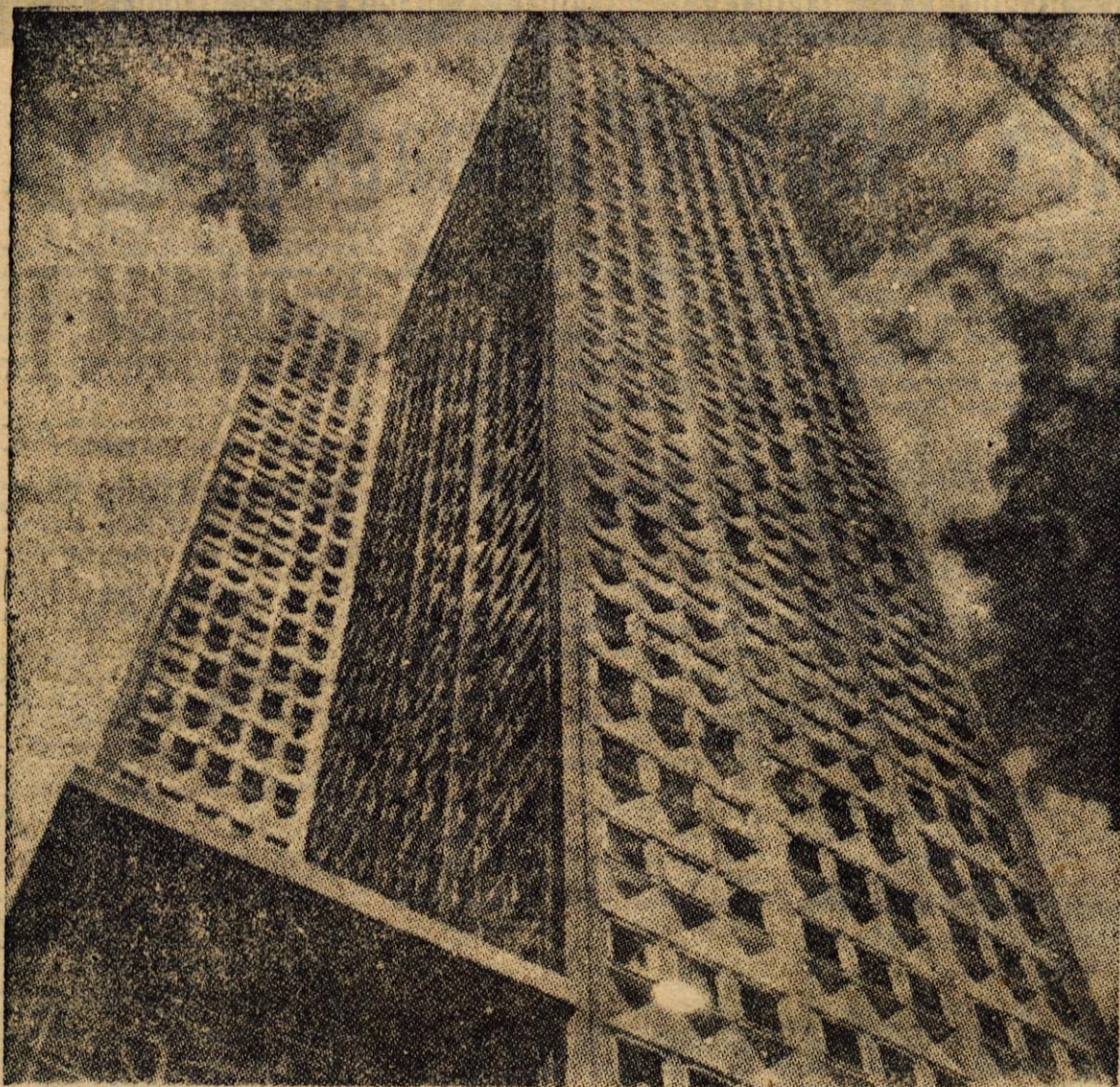
Leta 1957 so na nekem nahajališču zlata našli 400 kosov zlate rude, katere zrna so bila težja od 50 gramov. Pred kratkim pa sta dva delavca izkopala grudo zlata, težko 12.360 gramov. To je najtežji košček zlata, ki so ga našli v zadnjih 40 letih.

● AVTOBUS BREZ SOFERJA

Neka anglo-ameriška tvrdka je skonstruirala avtobus, ki se lahko giblje brez šoferja. Šoferja zamenjujejo radarske in elektronske naprave.

● NOVI BEOGRAD V STEVILKAH

Građnja novega Beograda odkriva nekaj zanimivih podatkov. Do sedaj so nasuli okoli osem milijonov kubičnih metrov peska in velike zemeljske površine posuli s 50 cm slojem plodne zemlje. Zgradili so 14 kilometrov modernih cest, 116 ha površine so zasadili z drevjem in travo, uredili avtomatično telefonsko centralo, postavili bencinske črpalke in uredili parkirne prostore. Letos končujejo dva velika stanovanjska bloka, ki bosta imela 3000 stanovanj s približno 12.000 stanovalci. Leta 1965 bo v novem mestu živel okoli 100.000 prebivalcev.

V Pittsburgu (ZDA), svetovnem središču kovinske industrije, so zgradili prvi nebotičnik iz aluminija. Nebotičnik je velikanska zgradba, ki ima 42 nadstropij in je 123 m visoka. Samo okostje te »aluminijaste hiše« je iz jekla. Vse ostalo je zgrajeno iz aluminija, stekla, kavčuka in iz plastičnih mas. — Prvi aluminijasti nebotičnik so zgradili v kratkem času, saj gradnja ni trajala več kot 6 mesecev

Zemlja pod skorjo

Zemlja, ki je zibelka človeštva, ljudje slabše poznajo kot vesolje. Vsi podatki o notranjosti zemlje so za sedaj še precej skromni, saj so vulkanski pojavi edina priložnost, ob kateri lahko izvemo kaj več o sestavinah zemeljske notranjosti. Do sedaj največja vrtna zemeljske skorje ne presega globine 7 kilometrov. Zemeljski potresi s svojimi sunki sicer povzročajo razpoke, ki pa ne segajo do središča Zemlje. Velikanski podzemni svet še vedno čaka raziskovalce, da bi ga odkrili.

Beseda »geokozmos« ni samo slikovita, temveč da točne značilnosti zemeljske notranjosti. Če v vesolju prevladuje majhen pritisk, nizka temperatura in »praznina«, potem je pod zemeljsko skorjo vse obratno. Pod zemljo je materija strnjena, podvržena neverjetno visokemu pritisku, razgreta; v notranjosti prevladujejo visoke temperature.

UGANKE POD ZEMELJSKO SKORJO

Zemeljska skorja je debela 10 do 70 km. Na njeni zunanji površini prevladujejo pesek, apnenec in škriljavci. Te sestavine so že dobro raziskane, saj jih lahko vrtamo. Nižje je sloj granita. Ta sloj pa je še vedno precej neraziskan, čeprav leži v majhni globini do 1000 metrov pod skorjo. Na različnih krajih na svetu najdemo granit tudi na zemeljski površini. Toda granit na površini in tisti v večjih globinah sta nastala pod drugačnimi fizičnokemičnimi pogoji.

Pod granitom leži sloj bazalta. Bazalti ležijo že v večji globini in sestavljajo osnovo Zemljine skorje. Zemeljska skorja ima torej globino 10–70 km, kar je v primerjavi s

6377 km zemeljskega polmera toliko, kakor jabolčni olupki jabolčnemu sadežu. Veliko je še neznanek o kemičnih sestavinah in o fizičnih lastnostih prvin, ki tvorijo jedro Zemlje.

Do sedaj človek ni dobil v roke skrivnostne materije, ki leži pod Zemljino skorjo in tvori njeno jedro.

ODKRIVANJE ZEMELJSKEGA JEDRA

Na nekem znanstvenem kongresu, ki je bil avgusta meseca v SZ, so se geologi, geofiziki in geokemiki odločili, da bodo vrtali zemeljsko skorjo v globino do 18 km. Odločili so se za pet vrtin na različnih krajih, kjer bi po starih izročilih lahko našli »zemeljski peklo«. Pri

mestu Bakuju ob Kaspijskem morju so že zvrtili zemeljsko skorjo čez 5 km. V Kaspijskih stepah so prav tako zvrtili dve vrtini v globino 7 km. Domnevajo, da bodo eno izmed teh vrtin poglobili do 15 km.

Za vrtanje v notranjost Zemlje bodo morali prej iznajti nove vrtnalne stroje. Tehnika bi morala rešiti težko nalogo, zaradi velikega pritiska in temperature, ki doseže 200 do 600 stopinj. Vrtnalne cevi in sveder za vrtanje v globini od 10 do 15 km ne more biti več iz jekla, ker ne prenese visoke temperature in se stopi.

Načrti predvidevajo, da bi zgradili za prodiranje v Zemeljsko jedro posebne »geosputnike«. To naj bi bile posebne ladje, ki bi si same utirale pot s pomočjo posebne plazme, ki bi razvila visoko temperaturo in bi sproti topila rudnine v gibale. Te podzemne ladje bi se gibale s hitrostjo 5 do 50 m na uro.

»Zdi se mi — je dejal sovjetski znanstvenik Bjelousov, da bodo podzemne ladje odigrale prvo violino v proučevanju zemeljskega jedra.

Dvajseto stoletje po načrtih, ki so si jih zastavili znanstveniki, ne bo samo stoletje vesoljskih raziskav, temveč tudi uspešnega proučevanja zemeljskih globin.

SPEKTAKEL

FILM

Označa »spektakel« se pravzaprav nanaša na zunanjo obliko gledališkega ali filmskega dela in zajema vrsto ožjih oznak uprizoritve – veličastnost, razkošnost, hrupnost, preračunanost, učinkovitost itd. – in je torej lahko spektakelski ne samo zgodovinski, ampak n. pr. tudi glasbeni film. Vendar so dejansko od vsega početka nastajali kot spektakli skoraj izključno samo zgodovinski filmi in zato lahko govorimo o spektaklu kot o posebnem žanru, kot o prevladujoči vrsti zgodovinskega filma.

ZGODOVINA

Seveda nam mora biti jasno, da beseda »zgodovinski« (žal) nikakor ne kaže na zgodovinski resničnostni vereni prikaz določenega dogodka iz pre-

teklosti. Po navadi vse prej kot to – in to mnogokrat prav zaradi tega, ker naj nastane spektakel. Resnično zgodovinski filmi, t. j. taki, ki nam posredujejo pravo podobo zgodovini pripadajočega časa in ljudi, njihovega načina življenja, mišljenja, verovanja in čustvovanja, so redki in nikakor niso spektakli. Zakaj življenje, predvsem malega človeka ni bilo nikoli spektakel. Seveda s tem nikakor ne mislim trditi, da na spektakleski način prikazana zgodovina ne more posredovati nobene resnice, ampak le, da je to dokaj redek primer in da nikakor ne more povedati vse resnice.

Vzrok temu so same zakonitosti tega žanra. Osnovna zahteva po veličastnosti, razkošnosti nujno pripelje do tega, da si ustvarjalci spektaklov krojijo zgodovinske zgodbe precej po svoje, da si predstavljajo zgodovinske osebnosti dostikrat čisto drugače, kot pripoveduje o njih zgo-

domski – samo v ZDA in v Italiji (tu zlasti zaradi cenenosti delovne sile in materiala do prve vojne, kasneje pa je odigrala svojo vlogo tradicija) so si producenti – lahko privoščili resnično veličastne »velefilme«. Da je vzrok predvsem tu se vidi tudi po tem, da je Italija po prvi svetovni vojni močno nazadovala in vse do danes ni dosegla takega uspeha, kot je bila Pastronejeva »Cabira« (1913) in tudi Hollywood ni nikoli več dosegel vrhov pred veliko krizo, katerih najvišji je bila Griffithova »Nestrpnost« (1916). Za ilustracijo samo nekaj podatkov o Nestrpnosti, ki je zaenkrat verjetno še zmeraj največji in najdražji spektakel: v današnjih razmerah bi njeno snemanje stalo 30 milijonov dolarjev, dvorana v Belizarjevi palači je bila dolga skoraj kilometer, pri filmu je sodelovalo 60.000 ljudi.

Vendar upadanja spektakelskega filma – ki se je začelo v tridesetih letih in je trajalo nezadržano vse do pojava širokega platna, nekake renesanse spektakla – niso povzročili samo ekonomski momenti, ampak tudi upadanje zanimanja občinstva za take filme. Vendar si v tem pogledu ne smemo delati kaj preveč iluzij, saj spektakli še

Brigitte Bardot je pred kratkim stopila tudi na politični oder

Igralka, ki stoji na eni nogi, je filmsko odkritje Elka Sommer, ki se je v Angliji preiskovala tudi na gramofonskih ploščah

Množičen prizor iz italijanskega filmskega spektakla

dovina. Zato je popolnoma razumljivo, da lahko pride do tega, da smo v »Deželi faraonov« videli v vlogi faraona atletskega Anglosasa; da je v enem zgodnjih spektaklov »Kraljica iz Sabe« Gordon Edwards kralju Salamonu odrezal brado, ker se mu je zdelo, da »noben filmeko občinstvo ne bi moglo verjeti kraljičini zaljubljenosti v starega bradača«; da je v »Kralju kraljev« producent Bronston dal vlogo Kristusa atletu Jeffreyu Hunterju, ker bi bil po njegovem slabši v glavni vlogi nekomercialen.

AMERIKA IN ITALIJA

Pa se po tej oznaki žanra na hitro ozrimo še na njegov razvoj, na nekatera najpomembnejša dela in omenimo nekatere avtorje.

Prvi filmski spektakel je nastal že po rojstvu filma – leta 1898 je doživel v San Franciscu premiero Belascov »Pasijon«; popularnost pa je žanru priborila Kalemova prva verzija Ben Hurja (1907), Američanom so se kmalu pridružili italijani pri katerih lahko omenimo iz najzgodnejšega obdobja predvsem obe Ambrosijevi verziji »Zadnjih dni Pompejev«, Pastronejev »Padeč Troje« in »Quo vadis«.

Ob teh nekaj skopih podatkih pa lahko tudi že opozorimo na nekatere značilnosti. Predvsem je treba ugotoviti, da sta se od vsega začetka izoblikovala (in se obdržala do danes) dva centra, ki sta oskrbovala trg s spektakli: Hollywood in Rim. Vzroki za to so predvsem eko-

vedno žanjejo uspehe, zlasti še cinemascopski. Naj navedem samo nekaj suhih podatkov – v Londonu

je bil od vseh filmov v letu 1960 najbolj obiskan italijanski »Herkul«; spektakla sta se (uspešno) lotila med drugim William Wyler z novo verzijo Ben Hurja in Kirk Douglas s Spartakom in oba dosegla na obeh straneh oceana več kot samo uspeh; 6. decembra letos je bila svetovna premiera najnovejšega spektakla »El Cid« Anthonyja Manna, v katerem je nastopilo preko 60 igralcev in množica stativov in pri katerem je sodelovalo 350 tehnikov.

Producentom se pač ni česa bati, saj množice še vedno povzemajo rimski klic: »Kruha in iger!«

Novo doma...

Dušan Vukotić, ki je letos že tretjič zapored odnesel prvo nagrado za kratki film na festivalu v San Franciscu, bo kmalu začel snemati svoj novi film »Igra«, v katerem je tako scenarist kot režiser. Ta film in prav tako Vukotičev »Surgat« bosta po vsej verjetnosti tudi zastopala naš risani film na februarjem festivalu v Oberhausenu.

Novo na lujenu

John Huston je za glavne vloge v svojem biografskem filmu o velikem začetniku psihoanalize – »Freud« izbral Montgomeryja Clifta, Susano York in Larryja Parksa.

Za angleško družbo Independent Artists režira John Guillermin »Valček toreadorjev« (po Jeanu Anouillhu) o življenjski poti vojaka, ki se povzpne do generalskega čina. V glavni vlogi bo zaigral Peter Sellers, poleg njega pa še Dany Robin (kot generalova velika ljubezen), Margaret Leighton in John Fraser.

V Španiji snemajo Angleži »Upornike«, ki jih igrajo Alec Guinness, Anthony Quayle in Dirk Bogarde, režira pa Lewis Gilbert.

William Wyler je zrežiral »Uro za otroke« (The Children's Hour) po odrskem delu znane ameriške avtorice Lillian Hellman (Kobilice, Onstran v gozdu, Straža na Renu); v glavnih vlogah pa so zaigrali Audrey Hepburn, Shirley MacLaine, James Garner in Miriam Hopkins.

Znani vzhodnonemški režiser Kurt Maetzig, čigar pretresljivega filma »Zakon v senci« se gotovo še marsikdo spominja, je pred kratkim posnel prvi vzhodnonemški film o ljubezni. Gre za »Septembrsko ljubezen«, zgodbo o mladem zdravniku, ki ga neubranljivo privlači mlajša sestra njegove zaročenke. Ta trikotnik so upodobili Ulrich Thein, Annkaterin Burger in Doris Abesser.

— Ena je že — je zavzdihnila in pogledala na toaletno mizo, kjer je tiktakala mala budilka.

— Da, ena!

Skozi okno je zapihal svež veter. Premaknila je roko čez prsi in začutila znoj. Telo je postalo hladno; v obeh in nosu pa jo je žgalo.

— Kaj, že ena je? Tako hitro — Leno se je pretegnila, pomislila in raztreseno pogledala na zapetje desne roke, ki je bilo spuščeno ob stolovnem naslanjaču.

Ročna ura, okrašena z dragimi kamni, je kazala eno. Toda nena-doma so se njene oči razširile in v njih se je zrcalil tak strah, kot da bi gledala, kako se lomi nasip na reki Huanghe.

Naglo se je obrnila in pazljivo pogledala na budilko. Seveda! Veliki kazalec je kazal nekaj minut čez dvanajsto. Torej, njena ročna ura je prebitevala za celo uro.

Kljub temu je bolj verjela ročni uri, saj ni minilo niti dva tedna, odkar je bila kupljena. Verjela je tudi zato, ker ji je upravnik Huang, ko jo ji je poklonil, dejal: Ura ima 8 briljantov, gre odlično. Popolnoma točna je!

Ali sploh velja več kot dvesto juanov? je pomislila radovedno in si ogledovala darilo. Tistih 8 briljantov jo je dražilo, čeravno so se pre-tilivali v barvah.

— Bila bi dosti lepša, če bi bilo več briljantov! — je pomislila z zavistjo in pred njenimi očmi se je zablestela ura, ki jo je Miss Cen dobila iz Pariza. Na njej je bil cel venec, morda 16 ali celo 18 briljantov.

Zena je dvignila glavo, spustila roko in vzdihnila. Naj se zgodi, da se najdeta skupaj z Miss Cen, ki se bo koketno nekemu nasmihala in pokrivala usta z vezenim robcem; ona ob njej pa si bo pripravljala pričesko. In čisto slučajno naj se potem najde nekdo tretji, ki bo ravnodušno pogledal njeno roko, nato pa mu bo pogled zdrsel na roko Miss Cen; primerjal bo obe uri. Kako bedno bo njeno zapetje. — Kaže, da je zame tudi osem briljantov dovolj, je srdito zabrundala, nato pa vzklieknila: Ne,

nič več! Tisočkrat ne! Tako ne bo šlo. Nikakor ne.

Znova je začutila znoj po telesu, ogenj v srcu. Tudi hladni nočni veter ni prinesel svežine.

Nervozno je odrgala gumb in raztegnila ovratnik, ki je bil čvrst kot jeklen trak. Svilen ogrinjalo je zdrsnilo in ji osvobodilo ramena in prsi.

— Preklete, ob enaistih ponoči pa tako soparno! Udarila je z ного in uprla jezen pogled v zvezdnato nebo. Nasmehnila se je in komaj zaznavno zagodrnjala.

— Cipa... osvobodila ga je mrcinal Povsem ga je zavrtela, tisto neumnost Huangha, nesramnica! Videli bomo, kako sladko mu bo z dvema hkrati.

Toda hip na to se je domislila, da je sama odbila, da po večerji odide z upravnikom v dancing, zakaj ni si želela plesati do nezavesti. Hotela se je prepričati, kdo je zmagovalc. Cipa ali ona! Toda na malem prstu cipe se je kljub temu blestel platinast prstan. Od kod ji!

Ali naj bo ravnodušna, če ji nekakšna nepridipravka odvzema tisto, kar ji po pravici pripada.

Zapihal je veter, ki je bil za njeno telo topel in prehladen hkrati. Bila je žalostna. Potem so iz daljave prišli zvoki: din-dun, din-dun.

Srce ji je okamenelo. Lahko bi se zaklela, da je bila to ura šanghaj-ske carinarnice, po kateri je naravnaval čas ves Sanghaj.

Cisto natanko je slišala, da je ura odbila eno in s strahom ji je spolzel pogled na svojo uro z osmimi briljanti, ki je šla »brezpogojno točno«. Tako je čisto natanko videla, da kaže eno in pet minut. Kakšen gnoj! Kakšna goljufija, je zatarnala in premaknila kazalce.

Niti sama ni vedela, na koga je letela beseda — gnoj. Ali na upravnik Huangha ali na njegovo darilo. Grenkoba ji je napolnila prsi in ji pritisnila v grlo. Pozabila je bila na soparico, stopila k toaletni mizi, besno izvlekla predal in vzela iz njega Huanghovo pismo z izjavo o njegovi pokornosti. Pismo je bilo napisano tako, kot so napisana ljubezenska pisma.

Pismo je bilo datirano 20. preteklega meseca. Poslano je bilo torej dva

dneva prej, preden je dobila darilo, ki gre »popolnoma točno«. Obrčali je pismo v rokah in si prizadevali spomniti, kaj se je zgodilo v tistih dveh dneh. Toda v njeni glavi se je samo vrtelo, kot v do nezavesti pijanemu človeku. Barvni kaleidoskop.

Odrevenela je in pismo ji je padlo iz rok. Iz zamaknenosti jo je zbudila gasilska sirena. Dvignila je pismo in grizoč ustnico je sedla za mizo, da bi napisala odločen odgovor.

Vedno si je predstavljala, da je pisanje pism mnogo preprosteje kot vodenje knjig o uplačilih in izplačilih. V knjigo so vpisovali različne podatke, pisma pa se tako ali tako vedno pišejo po istem kopitu. Razen tega, če si vodil knjigo uplačil in izplačil, si se moral obračati k ljudem po navete: ti pa te lahko prevarajo. Potem pa najdeš nekoga, ki bi ti stalno svetoval, toda tu so spet spletke. Če pa vedno iščeš nekoga drugega, da bi ti pomagal pri delu, se moraš posluževati diplomacije, ki je prav tako nekoristna stvar. Najboljši svetovalec, ki ji je služil, je bil »Zbornik vseh ljubavnih pism«. Tam so bili zapisani vsi postopki, ki človeka niso nikoli prevarali.

Kot ponavadi si je prižgala cigareto in pričela prepisovati svojega zvestega svetovalca. Kmalu je našla nekaj besed za začetek in dokler jih je izpisovala, ji je od cigarete ostal le ogorek.

Začutila je, da se ji je orosilo čelo, pogledala se je v zrcalo, se naličila in prižgala cigareto. Ko je nadmijevala delo, je opazila, da jo njen zvesti svetovalec tokrat zapušča: Prelistala je že poglavja »O darilih, o ljubezni« — nič. Pogledala je še v poglavje »ljubezen v troje«, tudi tu ni bilo nič — Krasen zbornik, ničesar v njem! — je srdito rekla in vrgla knjigo na tla. Toda zvesti svetovalec, na katerega se je tako razjezila, je izčrpal svoje možnosti. Na odprti strani je zagledala besede: dostojanstvo užaljene žene. Razburjeno je dvignila zavržene svetovalca in se poglobila v branje. V začetku ni vsega razumela, toda potem ji je le padlo v oči nekaj takega, kar je potrebovala.

»Vsakdo naj ve, da sodobna ženska ni niti cvet v vazi ni niti ptica

v kletki, ki jo moški brani in drži sebi v zabavo. Sodobna ženska je samostojna. In neodpuščljivo je, da mora zadovoljevati različne zahteve moškega. Dostojanstvo sodobne ženske je zaščiten z zakonom.

Te besede so lile napisane kakor nalašč zanjo. Tako so jo razveselile in navdušile, da so celo zbudile njen talent in z naglico je napisala:

— Zakaj danes nisi šel z menoj v dancing? Dobro, saj nisi z menoj, toda zakaj si spet s tisto ničvednico. Ponižal si moje žensko dostojanstvo. Zakaj ima ta mrcina platinast prstan. Moja ura pa prebiteva. Kaže, da si me prevaral.

Počakala je, zadovoljno prikimala z glavo, se pogledala v zrcalo, se vnovič naličila in s krajšim premislekom zapisala v pismo prej prebrani citat iz zbornika.

V tem trenutku je veter prinesel glas zvoona šanghajske carinarnice. Pogledala je na svojo ročno uro, se zvrnila in nadaljevala pisanje.

»Uživoj! Na šanghajski carinarnici je pravkar ura odbila dve. Ti si v dancingu in ona ima platinast prstan. Zdaj uživaš v smeihu nove ljubice in ne slišiš joka zapuščene.

Tretjič se je pogledala v zrcalo, toda naličila se ni več. Po tem žalostnem »joj« so ji besede kar same napolnile srce in se izlivali. Nič več ni bilo treba gledati »Zbornik vseh ljubavnih pism«. Lastni občutki so prišli. Prav dobro je vedela, da mora biti deklaracija o ženskem dostojanstvu prežeta z resničnimi občutki. Prav tu je delala pri osebnih tolmachenjih in tega se je držala v pismih.

Ko je končala s pismom, je bila utrujena in ni imela moči, da bi še enkrat prebrala napisano. Le ustne je pritisnila na pismo in tako pustila na niem bleščete rdeče pečat. Ko ga je zabečatila, je pogledala na uro in zalehčala, da je čas spanja. Zavzdihnila je in slekla ogrinjalo.

Ni mogla zaspati. Neudobno ji je bilo čakati, kakor da bi bila živnica napolnjena z jolami. Obrnila se je z ene strani na drugo in začela razmišljati, kaj bo počela jutri.

Predvsem pismo mora oddati osebno. Potrebno ga je vložiti v računsko knjigo in storiti tako, kakor da bi prišla v kabinet po opravkih. Pustila bo knjigo na Huanghovi mizi. Da, najbolje bo tako. Toda...

Toda... ali je bolje, da se nasmehne, ko bo dajala knjigo ali ne. Naj se napravi ravnodušno ali naj bo jezna. Le to pismo bo naredilo vtis! Če pa želi, da se stvar raziasni, se bo vse dobro uredilo in ne bo se jima treba bati spletke tiste lajdre. Toda, če si on razgovora ne želi in če se z njo ponovi vse tisto, kar je bilo z Miss Cen, ki jo je enostavno pustil — pa pika! Da... Pogovori se le lahko med štirimi očmi v službenem kabinetu. Če pa enostavno napiše, je ne bo niti pogledal, če telefonira v stanovanje, lahko dobi odgovor, da ga ni doma. In kaj potem!

Stegnila je noge, ležla na hrbet in zavzdihnila:

— Današnji moški sploh ne spoštujejo žensk.

Na poti domov

(Nadaljevanje s 3. strani)

vo poslovlili od našega režiserja - vodje potovanja in igralca Bibiča, zares ganljivo, zakaj oba sta naslednji dan potovanje nadaljevala s prosto vozovnico v JLA. Deveti dan našega potovanja - v torek, 19. XI. zvečer smo bili že na Jesenicah.

Spet smo samo Jeseničani. Toda spomin na vse, kar smo doživeli, na uspeh, ne nas, ampak naše domovine, bo ostal neizbrisani, jasen in čist, topel in nepozaben, kakor sonce, ki nas je vse dni naše poti v Monacu in

nazaj zvesto in radodarno spremljalo. In ob tem soncu so drobne senčice zavisti, dvomov in pomislekov, ki smo jih poleg številnih čestitk in priznanj bili deležni po mili slovenski navadi po prihodu domov, do kraja nepomembne. In za konec še majhno pojasnilo: niti skupina niti kakšen posameznik niso dobili za nastop v Monacu niti pare, bodisi v domači ali tuji valuti. Stroške celotnega sodelovanja na II. internacionalnem festivalu amaterskih gledališč v Monacu so krili: Svet za kulturo in prosveto LRS in ObLO

Jesenice, Zelezarna Jesenice, Centralni odbor sindikatov Jugoslavije, sindikati metalurgov v Beogradu in Kulturno-prosvetno veče. Hvala vsem. Bojan Cebulj

WOLFGANG AMADEUS MOZART dlje časa ni vstal iz postelje. Pred smrtjo je dvignil roke nad glavo in začel dirigrati. Sluga mu je hotel pomagati, toda slavni skladatelj je dal znak, naj ga pustijo pri miru. Dejaj je:

— Dajte mi, da se zadnjč naužijem zvokov glasbe!

Se malo časa je dirigiral in umrl.

Danes in jutri

mlada rast

Natečaj mladih duhovitežev

»Franci, ali veš, kdaj je najugodnejši čas za zbiranje sadja?«
»Kadar je pes privezan.«

«DINKA» RIM

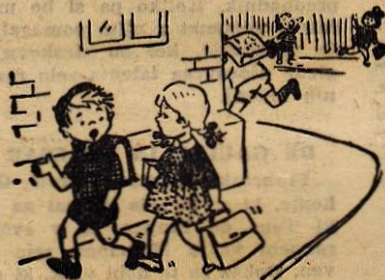
Kakšen obrtnik se skriva za naslovom te tvrdke?

OČE IN SIN

Oče in sin sta odšla na njivo s konji, da bi pospravila snopje.
- No, sinko, - je dejal oče, - jaz bom stal na vozu in nakladal, ti pa mi dodajaj snop za snopom. Paziti pa moraš, da ne naloživa preveč na eno stran, ker se lahko voz prevrne.

- Nič zato oče, - je rekel sin - ko se bo voz prevrnil, bomo vedeli, na katero stran smo preveč naložili.

(Ukrajinska ljudska pravljica)

Zelo rad bi ti ponesel torbico, toda saj veš kakšne jezike imajo ljudje

mladi vedež

ZIVLJENJSKA DOBA človeka se je zaradi zboljšanja higienskih in zdravstvenih razmer v zadnjih letih precej podaljšala. Povprečna življenjska doba človeka znaša v Evropi 56 let. V nekaterih predelih Azije in Afrike je življenjska doba precej nižja od evropskega povprečja. V zelo redkih primerih doživi človek sto let. Življenjska doba živali je zelo različna in je večkrat daljša pri pticah in ribah, kot pri sesalcih. Nekatere žuželke živijo samo en dan, če ne računamo razvojne dobe. Največjo starost pri živalih doživijo sloni, ki dočakajo tudi 110 let starosti. Ščuke in karpji živijo do 100 let, orli 80 let, štorke in sove 70 let, konji, kamele, medvedi, golobi in žerjavi 50 let, nosorogi in rečni konji 40 let, jelen 30 let, bobri, levi, tigri, rečni raki in deževniki 20 let, ovce, koze, psi in volkove 13 let, lisice in mačke 10 let, zajci 5 let, podgane 3 leta in muhe enodnevnic 1 dan.

Tudi rastline imajo različno življenjsko dobo. Za razliko od živali pa lahko pri rastlinah vedno dokaj točno določimo starost.

Nekega deževnega večera sta sedeli pod drevesom opica in žaba. Zeblo ju je.

Žaba je stokala od mraza.

Opica pa je drgetala od mraza. Ko jima je že presedalo tako sedeti, sta sklenili, da bosta naslednjega dne olupili deblo in iz lubja napravili toplo kolibo.

Drugega dne je bilo sonce tako toplo, da se je opica sončila na vrhu drevesa, žaba pa je uživala na soncu pod drevesom.

Končno se je opica spustila na zemljo in vprašala:

- No, prijateljica, kako se počutiš?

- Izredno - je pristavila žaba.

Pionirju na šoli »Staneta Žagarja«

Moram priznati, da si me s svojim vprašanjem, koliko črk je potrebnih za en »Glas«, zelo presenetil. Ko sem o tvojem vprašanju pripovedovala svojim tovarišem, so vsi po vrsti dejali, da bi ti svetovali, da jih prešteješ. No, kljub temu sem si vzela nekoliko časa in zračunala, da je v časopisu, ki izide na osmih straneh, okoli 110.000 drobnih črk. Seveda pa moraš vedeti, da se te črke ne jemljejo iz predalčkov in ne sestavljajo ročno ampak se pri strojnem staviljenju vliivajo v svinec. Koliko pa je potrebnih velikih črk za ročno postavljenje naslove, boš pa hitro preštel. Njihovo število je v vsaki številki časopisa drugačno, kar je odvisno predvsem od dolžine prispevkov in tudi dolžine samih naslovov.

- Kaj misliš, ali bi začeli graditi kolibo?

- Si znorela? je odgovorila žaba. Kolibo lahko začneva graditi tudi jutri. Danes je tako toplo in lepo.

- Seveda, kolibo lahko napraviva tudi jutri - se je strinjala opica. Ves dan sta nato uživali na soncu. Zvečer je zopet začelo deževati. Naslednjega dne sta zopet sedeli pod drevesom in preklinjali dež in mraz.

Zopet sta sklenili, da bosta naslednji dan olupili deblo in iz skorje napravili toplo kolibo.

Naslednji dan je bilo sončno vreme in opica je zopet uživala na vrhu drevesa na soncu, žaba pa je sedela ob debelu in se sončila.

Opica se je spomnila na včerajšnji sklep.

- Zakaj bi pokvarili lep dan - je dejala žaba. Kolibo lahko zgradiva tudi jutri.

Izgovor sta ponavljali iz dneva v dan, dokler ni zopet začelo deževati. Sedaj sedita pod drevesom in preklinjata dež in mraz.

(Malajska pravljica)

Klepitanje pred vrati ni več modl. Dnevi so postali premrzli in takšne razgovore

Poštni nabiralnik

Poštna izmenjava dobiva vse širši obseg. Prejeli smo številna pisma in sestavke, tako da izbor najboljših to pot brez zadržev objavljamo. Seveda vsi pač niso prišli na vrsto, ker poštnemu nabiralniku ne moremo odmeriti toliko prostora. Zelo moramo pohvaliti mlade iz Skofje Loke, ki so s svojim dopisovanjem postali vzorni. Redno nas obveščajo o svojem delu in beležijo svoja doživlja. Pričakujemo, da jih bodo kmalu tudi druge šole posnemale.

KRVAVO ZNAMENJE

Slišala sem pripovedovati o znamenju, ki je nastalo v prejšnjem stoletju. Ljudje pravijo, da je to »krvavo znamenje«.

V gozdu pri Crngrobu so včasih živeli razbojniki. Njihov poglavar je bil Dimež. Ker so bili ljudje skopi in razbojnikom niso hoteli dajati hrane, so jih ti pobijali in morili. Vsak dan je na kraju, kjer stoji znamenje, našlo smrt nekaj kmetov. Nekega dne pa so se zbrali pogumni kmetje in se spustili z razbojniki v boj na življenje in smrt. Ubili so poglavarja in precej razbojnikov. Preživeli razbojniki so zbežali in nihče ne ve kam. Od takrat jih niso več videli. Kmetje so imeli mir.

Ljudje so postavili na tem mestu znamenje, ki mu še danes okoliški vaščani pravijo »krvavo znamenje«.

Katica Potočnik

OBISK V VOJAŠNICI

Pretekli teden je naša šola obiskala vojašnico v Skofji Loki. Kdo smo prišli v vojašnico, so nam za dobrodoščilo pripravili odlomke pripovedke o dogodivščinah Niko letine Bursača. Vmes je bilo tudi nekaj glasbenih vložkov.

Pozneje smo si ogledali vojaško sobo, spalnice in likovne stvaritve vojakov. Pokazali so nam tudi orožje, ki smo si ga z zanimanjem ogledovali.

Obiska v vojašnici smo bili zelo veseli, posebno še fantje, saj bomo čez nekaj let oblekli vojaško suknje. France Podboršek

NASA VAS

Vas, kjer živim, se imenuje Sv. Duh. Skozi njo vodi cesta Kranj - Skofja Loka, ima 95 hiš. Precej vaščanov je kmetov. Zelo znan je prenovljen Ajmanov grad. Imamo tudi lep Kulturni dom, kjer je velika dvorana za igre in manjši klubski prostori. V domu je tudi televizijski sprejemnik in knjižnica. V vasi sta dva krojača, kar je zaradi izumiranja obrti precejšnja redkost. Vas ima dve opekarni in sušilnico za sadje. Nekaj kmetov goji tudi mlada drevesa.

Pred kratkim smo imeli veliko slovesnost. Otkrili smo spomenik padlim partizanom in žrtvam fašističnega nasilja.

Zelo ljubim svojo vas, ker v njej preživljam brezskrbna mlada leta

Frane Vrhevnik

Dunaj pozimi

To ni predpustna domisljica, ampak »uspel« model ženskih klobukov

S Hitlerjem v isti sobi

RANJENI SIME RAVLIČ JE 1916. LETA PREZIVEL DVA DNI S HISTERICNIM IN NEUMNIM KAPLARJEM

Sime Ravlič, kmet iz Kozinca pri Vrgorcu v Dalmaciji, je prav gotovo edini človek v Jugoslaviji, ki je doživel v svoji mladosti nekaj takega. 1916. leta je v Budvaju na Češkem v bolniški sobi številka 14 delil bolniško posteljo s tedanjim kaplarjem avstrijske vojske Adolfom Hitlerjem. Oba sta bila ranjena na italijanski fronti pri Gorici. Hitler v nogo, Sime pa v ramo in glavo. Dva dni sta ležala v isti postelji, dokler kot težka ranjenca ni sta dobila vsak svoje.

Ko so ga novinarji vprašali, kaj se najbolj nerad spomni iz svoje preteklosti, je dejal:

»V glavi se mi zavrti, če pomislim, s kakšnim zločincem sem spal v isti postelji.

»O čem ste se največ pogovarjali s Hitlerjem?«

»Bolj malo sem mu lahko govoril. Nепrestano je nekaj pripovedoval in vedno udarjal z roko po nočni omarici.«

»Kako ste pravzaprav prišli prav v njegovo posteljo in tako postali njegov sostanovalec?«

»Hitler je pred menoj prispel v bolnico kasarne »Franca Jožefa«. Ranjenec je bilo precej, a postelj

(Nadaljevanje z 2. strani)

Od 20.000 študentov (10.000 je tujcev), kolikor jih živi in Dunaju, jih je nekaj desetina čakalo v vrsti pred študentsko restavracijo na Führich 12. Tam si strežejo sami.

V aveniji, kjer prodajajo vozila vseh znamk in vseh narodnosti, se je razen Volkswagnov, Fordov, Jaguarjev svetila povsem nova Simca Arione 1962, ki ima 62 KM in velja 53.9000 šilingov. Tramvaji, ki vozijo tam mimo, so moderni in hitri. Žal — dragi! Pred dnevi so jim zamenjali reklame in te na vse pretege hvalijo neko mineralno vodo.

Pred cerkvijo Votiv, ki je ena izmed več kot 560 cerkva in kapelic, kolikor jih Dunaj ima, in je zgrajena v novem gotskem slogu, je stal avto znamke Porsche W-86-103. V cerkvi je župnik zapisoval po vseh statističnih principih vse došle vernike. Razen tega pa prodajajo tam brošuro, ki nosi naslov »4 x Liebe«

vedno premalo. Doktor Ružička je bil šef bolnice in prav on je odredil, da imava s Hitlerjem skupno ležišče. Kmalu so oba operirali in tedaj so naju tudi razdvojili.

»Kakšen je bil z vami?«

»Presenečeni boste, če vam povem, da je pred menoj vedno jadikoval, kakšna zapuščena sirota je. Enkrat je celo jokal. Pripovedoval mi je, da ga je mati pustila, ko je bil še otrok v rodnem mestu Braunau ob reki Inn v Avstriji. Zase je precej skrbel. Pomagal je pri delu zidarjem in pleskarjem. Vzporedno pa se je tudi šolal. Prepričan sem, da takrat niti v peti niti v glavi ni imel pojma o tem, kar bo postal.«

»Kaj ni nikoli izstopal s svojimi političnimi idejami?«

»Včasih je govoril po ves dan. Spomnim se, da je sovražil dezertarje in govoril, da je treba v vojski postaviti absolutni red. Bil je proti dopustu v času vojne. Hodil je po sobi s palico v roki in neprestano govoril. V vsem času, kar je bil v bolnišnici, ni od nikogar dobil ničesar. Trdil je, da ni dobro imeti zvez s sorodniki in da so prijateljstva samo znak slabosti. Ponoči je večkrat iznenada zatulil in nas vse prebudil.«

T. Šimanovič:

in pa sveče po dva šilinga. Uspešna trgovina! V eni izmed spovednic je tega dne v cerkvi spovedoval H. H. kaplan Joh. Kubessa. Tam je z župniki tako, kot pri nas z zdravniki. Klienti si jih sami izbirajo. Le nekaj metrov stran gradijo najmodernejše večnadstropne garaže. Z istimi stvarmi sem se to dopoldne srečal v čudoviti štefanovi cerkvi. Tudi tam prodajajo časopise, razglednice itd. Tako se bo končno tudi cerkev skomercializirala.

ZA AVSTRIJO IVO ANDRIČ: — BREZ SKODE

Po knjigarnah na vseh policah z napisom »Nobelpreisträger 1961« prodajajo knjigo Iva Andriča »Vesire und Konzul«. Ob njej pa najnovejši bestseller »Jazz, magična muzika«. Andrič, zelo ga imajo radi, jim res ni mogel napraviti velike škode.

Pred Hofburgom, kjer je tega dne vihrala zastava, kar je pomenilo, da se predsednik republike razgovarja s svojimi strankami, so se sprehajali črni krokodari. Že stari cesarji so jih imeli radi! V umetnostni galeriji, ki je zares zanimiva; je mlad debelušen profesor z očali razkazoval dijakom značilnosti sarkofagov. Nekdo drug pa je odsekanim vojaškim glasom razlagal predstavnikom avstrijske armade značilnosti egipčanske in sirijske kulture. Dijake in vojake je v vse skupaj kaj malo zanimalo. Dijaki so ogledovali svoje sošolke pod noge, vojaki pa so si pripovedovali v večerajšnjem prostem dnevu in cipah.

ZAKON PONUDBE IN POVPRASEVANJA

Na trgu so v tem decembrskem dnevu prodajali krompir po 2 šilinga za kilogram, zelje po 4 šilinge, jabolka od 4 šilinge itd. Nekaj naprej pa je Mariana Strassmann sedela na ulici in prosjačila. In gospe in gospodične, ki so z bolj neumnimi kot lepimi klobuki hodile mimo nje in vodile na vrvice na pol oblečene pse, je niso videle. To jim je uspelo, če prav marsikatera izmed njih takoj po vojni ni bila daleč od Mariane Strassmann. Ljudje sčasoma pozabijo na to. Kaj bi mislili na slabo, ko je toliko lepih stvari na svetu! Straussova muzika, novi klobuki in avtomobili! In za ceno takih lepih reči se je marsikatera celo pripravljena spečati s plešastim gospodom, lastnikom majhne »grajzlarje«, ki morda celo dobro nese.

No, še marsikaj se je zgodilo tistega dne na dunajskih cestah. V rumenih ogrinjalih so možje in žene prodajali avstrijskega »Kurirja«, cestni pometač Josef Marckl se je tega dne zaljubil v Josefino Fischer. V svojem 50. letu je spoznal, da mu je nekdo potreben. Tako sta kljub njegovemu delu klepetala ob njenem oknu in kovala načrte.

Zvečer smo se na podzemljski železnici srečali z lepaki, ki so vabili na gostovanje »Oberkranjcev — Avsenikov.«

Tako se rodi dan — za nekatere z delom, za druge drugače. In tako se dan končuje — za nekatere z delom, za druge drugače...

ZANIMIVOSTI

PUSKAS SPET V MADŽARSKI REPREZENTANCI

Res, vendar ne isti kot leta 1956. Mladi Puskas, doma iz Debrecina, igra v mladinski reprezentanci na istem mestu kot njegov slavn predhodnik. Koliko pa si bo madžarski nogomet z njim pomagal, je še vprašanje, ker so strokovnjaki glede njegovega talenta zelo različnih mnenj.

DE GAULLE IN KOLESAR

Francoški kolesar Marcel Queheille, ki se je zelo izkazal na dirki Tour de France, je v svojem rodnem kraju Maelonou zelo slaven. Dokaz za to dobi vsak, ki prestopi prag občinske hiše v tem kraju. V sejni dvorani visita na steni dva portreta: De Gaullov in Marcelov.

BELI PROTI ČRNIM

Južnoafriška boksarska federacija je končno le pristala na srečanje med belimi in črnimi boksarji. Po vladnem ukazu pa bo srečanje na rodezijskih tleh.

STUDIJSKI NEPRAVEM ČASU

Ameriški teniški igralec Me Kinley, ki je pustil v odločilnem spopadu z Italijo v medicinskem finalu na cedilu svojo deželo, je v ZDA izgubil precej prijateljev, čeprav je to napravil zaradi izpitov na univerzi. Ker je tenis v Ameriki zelo priljubljen in razširjen, se Me Kinley boji, da ne bo prišel na izpitu v roke kakšnemu užaloščnemu profesorju — navijaču.

NEBOTIČNIK V NEW YORKU

Sovjetska zveza je za svoje diplomatske predstavnike kupila v New Yorku nebotičnik. Nebotičnik ima 23 nadstropij.

RESITEV KRIZANKE št. 5

Vodoravno: 1. Korotan, 8. adirati, 9. poln, 10. ak, 11. Lear, 14. cmok, 16. ar, 18. Edam, 20. besneti, 22. upitnik; navpično: 1. kap, 2. Odol, 3. rilec, 4. ornament, 5. ta, 6. ata, 7. Niko, 12. roden, 13. tabu, 15. rep, 19. mik, 21. si

Leto brez popravnega izpita

(Nadalj. s 1. strani)
ali kako se izognemo prekipevanju mleka. Če bi gospodinje vedele, kako se prepreči naraščanje cene, bi cene prav gotovo ne naraščale.

Katera je naša narodna jed, ki je bila v preteklem letu največkrat na jedilniku?

— Na kmetih kaša in ajdovi žganci, v delavskih

naselijh ARGO in PODRAVKA. Povsod pa tudi krompir.

● ZDRAVNIK

Kakšen recept bi zapisali za leto 1962?

— Zadovoljstvo.

Katera je naša nacionalna bolezen?

— Za zdravniška nerodno vprašanje. Včasih celo malomarnost.

● HUMORIST

Kakšen napotek bi lahko dali ljudem za silvestrovanje?

— Vročekrvnim in mladim ljudem predlagam, da gredo na Krvavec. Ker žilnica ne obratuje, se bodo do kože že ohladili. Ta stari pa so tako že vsi zgovorjeni. Povsod, ka-

mor pogledam, vidim samo copate.

Definirajte občana iz leta 1961?

— Občan se ne razlikuje od prejšnjih let. Vedno se je zanimal za službo, kjer ni treba toliko delati za vsakdanji kruhek. V tem letu so se začeli zanimali še za atomsko vojno, BB in za čimvečje plače. Zdravko Tomažej